

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši števil. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za pet-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Novi veliki boji. - Strašen poraz Srbov. - Vnovič velika bitka z Rusi pri Lvovu. - Padec mnogih francoskih trdnjav. - Nemci pri Parizu. - Angleži slabi zavezniki.

Avstrija — Rusija.

Položaj vshodne armade pri Lvovu je bil ves čas v kljub dejnemu umikanju ugoden. Armada ima močne rezerve in obilen dovoz municije. Auffenbergova armada je dobro izkoristila zmago pri Zamostiju in Komarovu, zasledovala sovražnika in vjela veliko Rusov.

Zmaga generala Auffenberga je imela imeniten uspeh. Pretrgala je zvezo med dvema ruskima armadama, med ono, ki je prodirala na vshodu v Lvov, in ono, ki stoji na severu pri Holmu. Auffenberg je poveljeval moravskim in češkim polkom in nižjeavstrijskim domobrancem. Na pomoč mu je prišla ogrska armada pod generalom Brojevičem in armada nadvojvode Josipa Ferdinanda, v kateri so bili Solnograjci, Gorenjeavstrijci in Tirolci. Ruska armada je bila vržena za Lublin in za reko Bug.

Tretji vojni zbor (Slovenci) se je prvič postavil v vojno vrsto dne 18. avgusta. Drugi dan zjutraj so se pričeli krvavi boji proti Krasnemu. Sovražnik je začel vsipati točo šrapnelov proti našim četam. Boj je bil med Krasnim in Skvarčavo. Udeležila se je boja na ruski strani ena brigada pod vodstvom generala Rennenkampfa. Neprestano je bruhal ogenj neki kijevski polk in naši polki so zelo trpeli. Naši so sicer dobro odgovarjali, ali sovražnik je vedno nadomeščal svoje razredčene vrste z novimi trumami. Cela dva dni so naši vzdrževali v tem morilnem ognju. Potem so Rusi prodrli in naši so se morali umakniti proti zahodu, vendar v popolnem redu. Dve uri so naši vojaki stali v nekem močvirju v vodi do kolen in streljali, da so krili umikanje naših čet. V tem so napravili bajonetni naskok, kateremu se Rusi niso mogli ustavljati. Višji častniki trdijo, da se je tretji armadni zbor boril z občudovanja vredno hrabrostjo.

Slovenec Lovšin je zaplenil zastavo nekega ruskega polka, ovil si jo okoli prsi in se boril dalje neranjen.

Ruski vojaki, ki so se udeležili vojne z Japonci, pa so jih sedaj naši vjeli, soglasno priznavajo, da so avstrijski vojaki hrabrejši, kakor pa japonski, in da so zlasti pri bajonetnih napadih nepremagljivi.

Padel je v bitki z Rusi generalni major Emil Herzberg, poveljnik 16. pehotne brigade v Tridentu.

Rusi so naglo spravili svoje vojake na bojišče, celo iz oddaljenih krajev. V Ljubljano so pripeljali vjetega ranjenega Rusa, ki je doma iz Kavkaza.

Naši vojaki tožijo, da je med ruskimi kmeti mnogo izdajalcev. Neki naš vojak je šel na vrt hruško odtrgat, zagledal je na vrhu hruške rusinskega kmeta, ki je mahal z zastavo in Rusom dajal znamenja. Kmeta so spravili z drevesa, našli pri njem ruski denar, in ga usmrtili. Nekaj Rusinov je pa naši državi prav zvestih.

Dne 3. septembra so Rusi zasedli v širokem krogu okolico mesta Lvova in iz prsti narejene okope. Naše čete so pa odšle iz mesta, da so tako obvarovale odprto mesto obstreljevanja. Tudi iz strateških ozirov so naši sovražnikom pre-

pustili mesto Lvov brez boja. Lvov je glavno mesto Galicije in šteje sedaj okoli 160.000 prebivalcev, med katerimi je četrtina Židov, večinoma so pa katoliški Poljaki in okoli 30.000 je Rusinov unijatov (grško zjedinenih). Židi govorijo poljski in nemški. V mestu je poljsko vseučilišče, šest gimnazij, štiri poljske, ena nemška in ena rusinska, in mnogo drugih šol in raznih zavodov ter precej industrije. Mesto je moderno zidano.

Lvov so naše čete izpraznile, ker ima mesto jako neugodno lego. Sovražnik bi bil lahko nanj streljal, naše vojake obkolil in mesto zelo poškodoval. Rusi so svojo glavno moč obrnili na Lvov. Ni se jim pa posrečilo, naše armade prodreti. Tej nakani se je uprlo junaštvo naših mož. V našem vojnem načrtu se je že prej s tem računalo, da je mogoče, da bo Lvov padel. „Pester Lloyd“ pristavlja temu poročilo: Rus je in ostane strašen nasprotnik. Iz Lvova so odšli: deželni maršal, župan in oba podžupana. Deželni odbor in mestni svet še delujeta. V petek zvečer ob 10. uri so prišli v mesto Rusi z eno divizijo pod poveljstvom generala Ruskega. — Poroča se, da so bili naši vojaki izdani. Rusi so imeli 80 topov, skritih v nekem gozdu, in so z njimi napadli našo pehoto. Kozaki so potem napadli še artilerijo in jo razpršili, da ni mogla pešcem na pomoč.

Mimo Krakova je prišlo veliko vlakov z ranjenci. Ranjenci so ležali v velikih vozovih, koder je bilo dovolj visoko nastlane slame, da se med vožnjo ranjenci niso preveč pretresli. Nevarno ranjene vojake so v Krakovu prenesli v skladišča, ki so spremenjena v bolnišnice za silo.

Car je poslal generalu Ruskemu, ki je vkočkal v Lvov, Jurjev red 3. in 2. razreda.

Neko poslopje, v katerem je bilo 600 naših ranjencev, so Rusi napadli in zažgali, zdravnik dr. Krieglsteina pa umorili.

Armada generala Dankla se je pri Lublinu dne 6. t. m. zopet zapletla v ljut boj z Rusi. Sovražnik je dobil po železnici znatno pomoč in se je pripravil za napad. Pod poveljstvom fml. Ke-staneka so naši krvavo odbili močni ruski napad in vjeli 600 Rusov. Drugi dan je bil potem mir tudi na tem bojišču. — Z Dunaja je prišlo v Galicijo za junaške vojake veliko tisoč hrabrostnih svetinj.

Kmalu bo obrnila Nemčija na boje z Rusijo večjo pozornost. Pripravljenih je 1.700.000 domobranskih čet, ki odrinejo kmalu na bojišče in se oglase tudi pred Lvovom.

Pri Črnovicah so naše čete pod vodstvom podmaršala Alberta Schmidta premagale eno rusko divizijo. Zajele so 400 pušk, 4 strojne puške in 800 vjetnikov.

Na južnem ruskem-Poljskem so v nemško-avstrijskih rokah mesta Petrokov, Kōnsk, Radom, Opatov in važno industrijsko mesto Lodz.

Avstrija — Srbija.

Naši monitorji neprenehoma streljajo na belgradske utrdbe, ki so postale razvalina. Naši pa le še streljajo na Belgrad, da preženo Srbe iz vseh okopov. Tudi veliki metalec luči, ki je

Srbom izvrstno služil, nič več ne deluje, ker so ga naši strelji pokončali.

Srbi so dne 6. t. m. poizkusili udreti vshodno od Mitrovice v Slavoniji v naše ozemlje, a so jo skupili. Naši so zajeli 5000 Srbov in zaplenili srbski vojni material.

Neki četaš je ranil s sabljo v spodnji del života princa Leopolda Lobkowitza, sina bivšega českega deželnega maršala. Princ je napadalca ustrelil.

V boju je padel stotnik Friderik Alpi, rojen Ljubljčan. Njegov brat Edvard je častnik pri alpincah, drugi brat Rudolf pa služi pri mornarici.

Nemčija — Francoska.

Francozi in Angleži so zapustili Boulogne. Mesto je trdnjava druge vrste in šteje 60.000 prebivalcev. Mesto Haure je odrezano od Pariza, mesto Calais je okroženo, in, če Nemci vzamejo še Boulogne, potem se Angleži nimajo kje vkrcati, da bi se vrnili v domovino.

Dne 6. septembra je bil prvi spopad med prednjimi krdeli braniteljev Pariza in med prednjimi stražami nemških ulancev.

Za obkolitev ogromne pariške trdnjave mora biti oblegovalna črta dolga 175 km.

V Parizu so ljudje zelo preplašeni, ker se bližajo mestu nemške armade. Listi trdo prijemajo generalni štab. Ljudje se boje, da bode zavladala v mestu kmalu lakota.

Francoska vlada je pobegnila v Bordeaux, ki je oddaljen od Pariza 480 km. Umaknila se je vlada zato, ker bo v Parizu središče za operacije obeh armad.

Nemci so naložili francoskemu mestu Lille 200.000.000 frankov vojne kontribucije.

Francozi zbirajo svoje čete na prostoru med Dijonom in Neversom.

Trdnjavo Verdun so nemške čete okoli in okoli obkolile.

Ena glavnih trdnjav na severo-francoskem bojišču, Maubeuge, je padla dne 7. septembra. Nemci so zaplenili 40.000 vjetnikov, med njimi štiri generale, 400 topov in veliko vojnega materiala. Trdnjava Maubeuge je imela okoli mnogo fortov.

Nemčija — Rusija.

Poveljnika 15. ruskega armadnega zbora, Martosa, so Nemci vjeli. Ko je bil ruski zbor tepen, je hotel Martos v avtomobilu pobegniti. Nemci so ustrelili šoferja in Martos je hotel ubežati peš. A Nemci so ga dohiteli, posadili v avtomobil in odpeljali v svoj vojni stan. Odtod so ga spravili v neko nemško trdnjavo.

Šleška deželna bramba je dne 7. septembra vjela 17 ruskih častnikov in 1000 mož ruskega gardnega zbora.

Poveljnik ruske armade Samsonov, ki je padel v bitki z Nemci, je bil prej višji poveljnik turkestankega vojaškega okraja in car ga je zlec čislal. Vojni načrt proti Nemčiji je večinoma njegovo delo. General Žilinski, prejšnji načelnik ruskega generalnega štaba in poveljnik v Varšavi,

je baje med najboljšimi strategi Rusije. Premagan je bil sedaj od Nemcev.

Nemčija — Belgija.

V Belgiji se je ustanovilo nemško finančno ministrstvo, ki ima nalogo določiti vojno odškodnino. Vse javne ure so pomaknjene za eno uro naprej, da so v soglasju z urami na Nemškem. Za gubernatorja v Belgiji je bil imenovan nemški general Goitz-paša.

Nemci so obstreljavali mesto Termonde. Mesto je začelo goreti in trdnjava je padla.

Albanija.

Albanska kneževina je bila zadnje dni v zelo klavernem stanju. Knezovi vojaki so prestopali k vstašem, ali pa se preživljali s poljsko in drugo tatvino. Vlada je zapravila v štirih mesecih 10 milijonov kron, in vendar uradniki že tri mesece niso dobili nobene plače.

Vstaši so pod šestimi turškimi zastavami vkorakali v mesto Drač. Jeftan bej je prevzel vladu in jo bo vodil toliko časa, da pride na prestol kak turški knez. Albanija tedaj dobi mohamedanskega kneza. Knez Wied se je odpeljal v Benetke. Odšel je iz Drača tudi ves njegov dvor.

Francozi in Angleži v Jadranskem morju nimajo nobenega pravega poguma. Pri obstreljevanju Kotora niso napravili skoro nobene škode. Opekli se bodo tudi, ako bodo hoteli priti nad Polo ali pred Trst.

Pred Belgradom je bil mir več tednov. Avstrija je Srbijo sploh prihranila za pozneje, ker potrebuje veliko čet na severu. Srbi pa tudi nimajo veliko veselja, da bi streljali proti Zemunu, ker se boje avstrijskih težkih baterij.

Siški strelci. Ukrajinci v Galiciji so ustanovili prostovoljne legije z imenom Siški strelci. Vzhodno od Lvova se je nedavno udeležila boja z Rusi tudi stotnja siških strelcev, jih je že na tisoče. Nameravajo jih skupno s poljskimi strelci v kratkem poklicati na bojišče.

Člane poljskih legij je ukazal ruski glavni poveljnik, ako jih bodo dobili Rusi v roke, potom nagle sodbe postreliti.

Na ruskem Poljskem so v tistih delih dežele, katere je zasedla nemška ali avstrijska vojska, odpravljani vsi javni ruski napisi.

Znani menih Rasputin, katerega so Rusi imeli za čudodelnika, je bil napaden, ko je šel iz cerkve, in ustreljen. Ustrelil ga je neki jurist iz Petrograda, pri katerem so našli pismo, da je revolucijski odbor sklenil Rasputina umoriti.

Rusi na pomoč. Piše se, da bo Rusija poslala 70 do 80 tisoč mož skozi Angleško v severno Francijo. Vozili se bodo Rusi iz Arhangeljska v Belem morju do angleške obali, 2000 milj daleč, devet dni.

Italija zatrjuje, da se bode vesino držala nevtralnosti, dokler ne bodo ogroženi njeni življenski interesi. Na Balkanu in v Adriji Italijani, kakor pravijo, ne bodo trpeli niti avstrijskega niti slovanskega gospodstva.

Angleška vlada je kupila portugalsko vojno brodovje, ki je pa jako skromno. — Doslej so Angleži izgubili v boju proti Nemcem 10.000 mož. Sicer se pa Angleži čudno bojujejo. Kadar Nemce izwabijo iz njihovega kritja in zakopov z belimi zastavami, začno nanje streljati. Angleži so obljubili, da bodo poslali Francoski na pomoč 40.000 Kanadcev in Avstralcev.

V Londonu je bilo veliko zborovanje, katerega se je udeležilo več ministrov.

Angleži so zasedli otok Samoa, ki je od leta 1899. pripadal Nemčiji.

Neka angleška vojna ladja potopljena. Na angleški obali je zadel ob mino in se potopila križarica „Pathfinder“. Izgube znašajo 4 mrtve, 13 ranjenih in 243 mornarjev se pogreša.

Angleški parnik zadel ob mino. V bližini vshodnega obrežja na Angleškem je osebni parnik „Runo“ dne 5. septembra zadel ob mino in se potopil. Potniki so se rešili, utonilo je pa kakih 20 Rusov, ki so bežali iz Pariza.

Romunija. Romunska vlada dela priprave za vojno. Konstanca se utrjuje.

Turčija hoče ostati nevtralna, četudi se orožuje. Njen zastopnik se je v Bukareštu pogajal z Grčijo in je upanje, da se doseže uspeh, ki je po volji Turčije.

Razdejanje v Löwenu. Krasno belgijsko mesto Löwen sicer ni bilo od Nemcev popolnoma pokončano, ker so jih Belgijci napadli na ulicah, vendar je razdejanje veliko. Zgorela je knjižnica ondotnega katoliškega vseučilišča. Zvonik veličastne katedralne cerkve se je zrušil, ladja cerkve je pa ostala nepoškodovana. Rešila se je tudi imenitna stavba mestne hiše, ki je bila pa tudi že začeta goreti. Ohranjena je južna polovica mesta, ob cestah proti kolodvoru so pa hiše od krogelj vse preluknjane.

Kaj Nemcem k zmagam največ pomaga? Ker so Nemci razumni in ker se drže stroge discipline, jim to veliko v vojni pomaga. Da pa francoske trdnjave padajo kakor bi jih pihal, Nemcem največ pomagajo veliki topovi s premerom 42 cm, katere smo jim Avstrijci posodili.

Hinavščina ruskega kmeta. Šest avstrijskih častnikov je prišlo k nekemu ruskemu kmetu v hišo. Kmet jim je postregel s kruhom in žganjem. A oboje je bilo zastrupljeno. Dva častnika sta na mestu umrla, štirje se pa zdravijo na Dunaju.

Sporazum med velesilami trojnega sporazuma. V Londonu so se zbrali na posvet: Sir Grey, angleški minister za zunanje zadeve, ter ruski in francoski poslanik, pooblaščen od svojih vlad, in so sklenili sledeči sporazum: Vse tri vlade se zavežejo, da ne bo nobena sklepala sama zase miru z nobeno državo. Mir bodo sklepale vse tri države skupaj in nobena tudi ne sme postaviti pogojev za mir, ako se ni poprej sporazumela z drugima dvema državama.

Boj ob kitajskem obrežju med nemškimi in angleškimi vojnimi ladjami. Dve angleški vojni ladji sta prišli zelo poškodovani v pristanišče Hong-Kong.

Japonci bodo prišli, kakor se poroča, z nekaterimi armadnimi zbori in pionirji Rusiji na pomoč. Od druge strani se to odločno zanika.

DOPISI.

Ogenj v Preddvoru. Okrog polnoči pretečeno nedeljo je pričelo goreti pri županu Juriju Arhu v Preddvoru. Ogenj, po zlobni roki podtaknjen, je uničil gospodarju pod, svinjake, dve lopi, hlev in drvarnico. Zgorela je vsa klaja, slama, drva, vozovi, plugi, nova slamoreznica, dva prešča, kuretina in vse kmetijsko orodje. Škode je do 8.000 kron. Pogorelec je bil zavarovan pri „Vzajemni zavarovalnici“. Goreti je pričelo v lopi zraven poda. Požar je bil grozen. Ker je vlek veter, je bila velika nevarnost tudi za soseda s slamo krita poslopja. V sled neumornega dela vrlih domačih gasilcev se je ogenj omejil le na gospodarska poslopja; hiša se je rešila. Istega dne je bil župan pripeljal iz Kranja Dalmatince, tri žene in sedem otrok, ki so to noč ležali pri njem na podu. Ako bi ne bila Dalmatince še o pravem času odprla domača hči, bi bili zgoreli, ker se je ogenj hipoma bližal podu. Neutemeljena je govorica, da so Dalmatinci po neprevidnosti zažgali. Eni Dalmatinki je celo zgorel ovoj, katerega vsebina je bila menda 300 kron vredna! Ubogi ljudje!

S Krvave peči nad Velikimi Laščami se nam piše: Kako opravičeno prinaša „Gorenec“ opomine: „Pazite na otroke!“, to smo izkusili mi pri požaru v naši vasi dne 14. avgusta tega leta. Otroci so povzročili požar in pogorelo je 40 poslopj z vsemi pridelki in orodjem. Vpepeljenega je nad 100.000 K narodnega premoženja. Tedaj: Otroci ne doma puščati samih, vzemite jih seboj na polje!

NOVIČAR.

Novi papež Benedikt XV. je bil zadnje nedeljo slovesno kronan. Drugi dan se mu je poklonil diplomatski zbor. Ko se je papež usedel na prestol, so se mu poklonili poslaniki in v njihovem imenu je papeža v francoskem jeziku nagovoril avstrijski veleposlanik. Sv. oče je tudi francoski odgovoril in izrazil željo po nadaljnjem dobrem razmerju med državami in sv. stolico. Potem je stopil papež s prestola, podal vsakemu poslaniku roko v poljub ter se ljubeznivo z njimi pogovarjal. Diplomati so potem obiskali kardinala Ferrato, katerega je papež imenoval za državnega tajnika. — Novemu papežu sta čestitala ljubljanski knezoškof v imenu kranjske duhovščine in deželni glavar v imenu kranjske dežele. Papež se je po svojem tajniku zahvalil za izraze vdanosti in je poslal blagoslov. Papežev državni tajnik kardinal Ferrata se je izšolal pri papežu Leonu XIII. in kardinalu Rampolli.

Rimski listi pišejo, da bode papež Benedikt XV. izdal te dni prvo svojo okrožnico, ki bo obravnavala vprašanje, kako naj se v Evropi zopet vpostavi mir.

Najvišje odlikovanje je podelil cesar Franc Jožef nemškemu cesarju Viljemu in načelniku generalnega štaba, Moltkeju. Istotako je pa nemški cesar poslal odlikovanje našemu cesarju in načelniku generalnega štaba, Hötendorfu.

Dunaj moli. Dne 29. avgusta je bil dan molitve za zmago avstrijskega orožja v cerkvi sv. Štefana. Do večera je bilo izpostavljeno sveto Rešnje Telo in ves dan je bila cerkev dobro obiskana. Prišli so tudi s cesarskega dvora. Dne 8. septembra je bila pa procesija z raznimi cerkvenimi slovesnostmi po vsem Dunaju. Udeležilo se je sprevoda mnogo odličnega občinstva. Procesija je šla ob 8. uri zjutraj iz cerkve sv. Ruperta in se je tja vrnila ob 6. uri zvečer. Cilj procesije je bil pred podobo žalostne Materje Božje v božjepotni cerkvi XIX. okraja. V tej cerkvi je bila ob enajstih sv. maša z blagoslovom, potem je bil obed po sosednjih go-

stilnah, ob 2. popoldne je bila pridiga z molitvami in ob 4. uri odhod proti cerkvi sv. Ruperta.

Ranjenci. Na Dunaj prihajajo neprenehoma vlaki z ranjenci z ruskega bojišča. Med njimi so tudi Jožef Potokar, uradnik c. kr. poštne hranilnice na Dunaju, Ivan Matičič, stavec katoliške tiskarne v Ljubljani, in Andrej Repnik iz Zaloga pri Komendi. — V Zagreb so pripeljali doslej s srbskega bojišča 2500 ranjencev.

Padel je v bitki proti Rusom vojaški kurat Valentin Rozman, rojen v Mostah pri Breznici na Gorenjskem. Ko je obiskal ranjence, ga je zadela kroglja v srce. Star je bil 34 let. Spisal je lepo slovesno knjižico „Kršanski vojak“ in se je sploh zelo trudil, da bi ohranil med našimi vojaki krščanskega duha.

«Beethoven», šolska ladja avstrijske trgovinske mornarice, je na pčtu iz Avstralije v južno Ameriko izginila.

Henrik Sienkiewicz, znani pisatelj romana „Quo vadis“, je imel posestvo, darovano od Poljakov za njegov jubilej na ruskem Poljskem. To posestvo so sedaj zasedle avstrijske čete in Sienkiewicz se je pripeljal v Krakov.

V Črnovicah je pogorel velik parni mlin, v katerem je bilo mnogo moke in žita. Škoda je zelo velika.

Knez Karol Schwarzenberg umrl. Na bojnem polju je umrl 28 letni knez Karol Schwarzenberg za grižo.

Poroča. Dne 7. t. m. je bil poročen na Brezjah g. profesor Josip Malnar z gospico Pavlo Šumi iz Kranja.

Poročil se je 9. septembra na Brezjah gospod Karl Windischer, trgovec in posestnik v Kranju, z gospodično Kati Jurič. Poročil ju je ženinov sorodnik g. katehet Ig. Zaplotnik. Mlademu paru iskrene čestitke!

Na c. kr. cesarja Franca Jožefa gimnaziji v Kranju se bodo vpisovali učenci za prvi razred dne 15. septembra od 9.—12. ure dopoldne v gimnazijski pisarni. Vnanji učenci se lahko priglasijo tudi pisмено. Sprejemne skušnje se bodo vršile dne 16. septembra od 9. ure naprej. V II.—VIII. razred se bodo vpisovali učenci dne 16. septembra.

Gorenjske štrikarice, na delo! Na Gorenjskem se naredi vsako leto veliko volnenih jopic, ki se izvažajo na Balkan. Letos ta kupčija vsa počiva. Ker se dela na to, da se vojakom na bojiščih priskrbi tople zimske obleke, imajo gorenjske štrikarice, posebno v nakelski okolici, lepo priložnost, da tu posežejo vmes.

Pozor! Ker ni izključeno, da se med in po vojni ne zanesejo kože v naše kraje, je napisal g. dr. Globočnik natančno navodilo, kako se je varovati pred kozami. Najboljše sredstvo zoper kože je pravočasno cepljenje in bo vlada v kratkem zahtevala, da se vse ljudstvo precepi.

V Berlinu je policijska direkcija odpravila vse natakalice. Razuzdankam je vstop v gostilne sploh prepovedan.

Francoska še brez Boga. Francoska vlada je v sedanji hudi stiski, ko se sovrražnik bliža Parizu, izdala proglas na ljudstvo, v katerem se povdarja, da bode narodna in patriotska edinost vseh francoskih strank rešila domovino. Boga in vere tudi ta proglas nič ne omenja. V ministrstvo sta bila privzeta dva voditelja socialne demokracije in zato meni francoska vlada, da Boga ni treba poklicati na pomoč.

O pokojnem papežu Piju X. piše njegov zdravnik Machiafava, da ga je evropska vojna zelo razdražila in užalostila. Niso ga mogli potolažiti. Rekel je: „Jaz, ki opravljam najvišjo službo miru, bi bil moral zabraniti, pa nisem mogel.“ V tem razpoloženju se ga je tem lože in tem huje lotila njegova stara bolezen, kronični katar.

Šole na Ogrskem. Ogrski naučni minister baron Jankovič je izdal ukaz, vsled katerega se bode smelo v ljudskih šolah pri poduku nekoliko ozirati na narodni jezik. V slovanskih in romunskih krajih se bode v prvem in drugem razredu poleg madjarščine rabil tudi narodni jezik Slovanov in Romunov, kjer ima dotična narodnost v okraju večino. V višjih razredih ljudskih šol bo pa jezik slovanske ali romunske večine le obvezni učni predmet. O tem seveda ni govora, da bi se smel na Ogrskem v višjih razredih razen Madjarov še kak drug narod izobrazevati v svojem jeziku.

Uradni razgласi. Razglas z dne 1. t. m. določuje odredbe za prodajo blaga in obrtniki imajo cenik nabit v svojih prostorih oziroma prodajalci na svojih stojnicah.

Uradno se je izdalo svarilo, da naj brezposelni delavci ne tiščijo v Ljubljano in druga mesta, ker za nje oni ni dela.

Nov razglas opozarja društva, da se ne smejo vršiti splošno pristopna zborovanja. Prepovedane so tudi procesije, romanja in svečani pogrebi brez dovoljenja politične oblasti.

Razglas. C. in kr. vojaškemu poveljstvu v Gradcu se je sporočilo, da nakupujejo v naših deželah živinski trgovci klavno živino in da skušajo pod pretvezo, da so vojaški mesarji, doseči

nizke cene. Ker pa imenovano poveljstvo ni dalo nobenega naročila za nakup klavne živine, zapovedalo je vsem četam in zavodom vojaškega okrožja, da morajo onim osebam, ki kupujejo klavno živino za njihovo (vojaško) uporabo, izdati predpisane izkaznice (legitimacije). Da se prepreči oškodovanje kmetovalcev, se isti opozarjajo, da smejo le oni živinski trgovci nakupovati klavno živino za vojaške potrebe, ki imajo posebne od vojaških oblasti izdane izkaznice. C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, dne 7. 9. 1914.

Skrb za delavne moči Izšel je na županstva ukaz, s katerim se zapoveduje osnovanje komisij v ta namen, da se kmetom zagotovijo delavne moči za spravljanje pridelkov in obdelovanje polja. Ako ne zadostujejo domače delavne moči v občini, se je dogovoriti s posredovalnicami za delo, z vodstvi zavetišč, s predstojništvii obrtnih zadrug i. t. d., da komisije pridobe mladino in sploh delavne moči za kmečka dela. Taka posredovalnica za delo se je ustanovila tudi pri okr. glavarstvu v Kranju. Posredovalnica sprejema od komisij, ki skrbijo po občinah za spravljanje pridelkov in obdelovanje polja, naznanila, kje in koliko delavnih moči manjka, oziroma koliko bi se jih moglo oddati za uporabo kakih drugih občin. Na podlagi teh zglasitev posredovalnica odkazuje občinam potrebno število delavcev. Posredovalnica v Kranju bo razglašala tudi po občinah vse, kar se tiče uporabljajanja delavnih moči po drugih okrajih in kronovinah. Posredovalnica bo skrbela tudi industrijskim in obrtnim podjetjem, ki so vsled vojne skrčile obrat za primerno delo, oziroma za delavne moči, da dobe delo. V Ljubljani se je ustanovila osrednja posredovalnica za vso Kranjsko.

ZADNJE VESTI.

Cesar Franc Jožef se je brzojavno zahvalil poljskim legijam, ki so mu izrazile svojo udanost.

Namestnik generalnega štaba pl. Höfer poroča, da se je pri Lvovu pričela nova bitka. Naši so napadli Ruse.

Srbe je doletel pri Mitrovici strahovit poraz. S timoško divizijo, svojo najboljšo armado, so šli po noči od zadnje sobote na nedeljo pri Mitrovici čez Savo. Mislili so, da je Avstrija poslala skoro vso svojo vojsko od srbskih meja proti Rusiji. Pa so se zelo zmotili. Naši so vjeli 5000 Srbov in okoli 5000 so jih pobili oziroma pahnili nazaj v Savo, tako da nobeden ni utekel. Vjete Srbe so naši prepeljali skoz Budapešto v Ostrogon, kjer bodo internirani. Vjetniki so pravili, da se vojakom v Srbiji godi slabo, ker nimajo kaj jesti in ne dobe skoro nič plače.

V Novi Srbiji so bolgarski četaši zopet razdrli železnico pri Gevgeliju.

Avstrijski divizionar feldmaršallajtenant Franc Paukert je prišel pri vlaku pod kolesa in bil povožen.

Gališki deželni odbor je premestil svoj sedež iz Lvova v Krynico. Vas Krynica je kopališče v Galiciji, daleč na zapadu pod Karpati. — Izmed lvovskih dnevnikov je izšel dne 3. septembra samo še list „Slovo Polskie“ na dveh straneh. — Rusinski katoliški nadškof Szepticky, ki ni hotel zapustiti Lvova, je v ruskih rokah. — Padel je na bojišču Artur Schmied, stotnik 17. pešpolka.

Velik del ruske vojske, ki se je bojevala pri Novosielici, je prekoračil romunsko mejo. Rusi so bili razoroženi in vjeti.

Vojaki na ladjah ruskega črnomskega brodogradnja se baje zopet puntajo.

V Ostrogonu je že 22.000 ruskih vjetnikov.

Nemci so v Belgiji pretrgali zvezo med mestoma Gentom in Antwerpenom. Pod Antwerpenom so Belgijci okrajino preplavili, da bi nemške čete ne mogle naprej.

V Reimsu so Nemci zajeli 30 francoskih vojnih aeroplanov, ki so vredni nad en milijon frankov.

Francoska je vpoklicala rekrute za leto 1914. in jih vpokliče tudi one za leto 1915.

Francoska je proglasila Maroko za svojo kolonijo.

Hrvaški minister Pejačević, ki je vjet na Francoskem, je moral sprva opravljati navadna dela, sedaj pa ž njim lepo ravna.

V Romuniji je nasprotje med kraljem in ministri, ki hočejo potegniti z Rusi. Kralj bo najbrže sestavil uradniško ministrstvo.

Domoljubno dekle.

„Reichspost“ št. 405 je objavila zanimivo pismo nemške kmečke deklice na Porenskem, ki je lahko v spodbudo našim dekletom pa tudi v

pojasnilo, kje tiči vzrok dobrih uspehov nemške armade. Pismo je pisala sestra svojemu bratu na Dunaju. Glasi se tako-le:

Weiler, 9. avg. 1914.

Ljubi brati!

Piši, če si se takoj priglasi ob mobilizaciji, in kako ti gre. Če moraš „noter“, stori hrabro svojo dolžnost za domovino. Bodi junak; in če umrješ za dom, Bog ti daj srečno smrt.

Tukaj in nikjer na Porenskem ni šel noben možak na vojsko, da bi ne bil prej prejel sv. obhajila... Vsakdo ve, da mu morda v kratkem bije zadnja ura. V teh dnevih sile se je marsikdo pri nas zelo hitro navadil moliti... Ljudje so tukaj zelo srčni... Blatov Peter je tudi vpoklican. Ima sicer na desnici samo dva prsta in štiri majhne otroke, pa Katra mu je dejala: če te morejo rabiti, ne umikaj se, le pojdi in stori svojo dolžnost — če te nazaj ne bo, bo Bog skrbel za nas... Piterška ima štiri fante in brez njih je revica; pa je rekla: le pojte, domovina vas kličie, storite svojo dolžnost. Raje vas nobenega ne vidim, kakor da bi slišala: eden izmed vas se je hotel skriti. Može so zelo korajžni. Izmed najbolj korajžnih pa so Gilbertov Lipe in Adler-jevi fantje. Gilbertov Tone je na straži pri Kohemskem tunelu in Janez je tudi šel. Zdaj še nič ne vemo, kam. Sestre Katre mož je na Francoskem. Tukaj je vsak večer pobožnost v cerkvi, da nam Bog da zmago, in za bojevnike iz naše fare... Pri nas se pravi zdaj: gibati se, da bo pridelek s polja! Pretekli teden smo hudo delali. Jaz sem hotela tudi na vojsko, da bi stregla ranjencem. Pa dekleta, ki so se priglasile v Bopord-u, morajo vse ostati tukaj... Jaz pridem v Sulrig... Ljubi brati! Če moraš naprej, v sveto vojsko, naredi najprej račun z Bogom! Bog bodi s Teboj in Devica Marija Te varuj! Pristrčno Te pozdravijo in poljubijo ata, mama, in mi vsi.

Tvoja sestra Selma.

Če imajo Nemci take punce, potem ni čuda, če so prišli v enem mesecu pred Pariz.

Za časa vojske — treznost!

Ne kuhati žganja! Sadje sušiti!

Slovenci! Rojaki! V dnevih krvave vojske naj vsepovsod med nami vlada sveta treznost! Resni čas vojske je posebno neprimeren za razveseljevanje in zapravljanje. Za razveseljevanje ni povoda, ko je povsod toliko žalosti; istotako ne za zapravljanje, ko preti po mnogih krajih pomanjkanje in draginja, če ne celo lakota. Na vseh straneh je dosti kričečih potreb; in kdor ima preveč denarja, naj pomaga siromakom, ranjencem, vdovam in sirotam. Pivski izgredi bi bili v času vojske dvakrat obsodbe vredni.

Po krščanskem naziranju se smatra vojska po pravici za šibo božjo, ki ima namen, odvrti ljudstvo od greha, poželjivosti, razuzdanosti in ga obrniti na pot pokore, samozataje, skromnosti, rednega življenja. Ni dvoma, da ima ravno pijančevanje velik delež pri splošni razuzdanosti našega časa. To je zakrivilo nešteto grehov in izzvalo jezo božjo. Zato je treba, da potolažimo razsrjenega Boga s tem, da z zmernostjo in zdržnostjo izravnamo to, kar smo zagrešili z nezmernostjo.

Posebno naj se domovina naša odpove ne-srečnemu žganju, ki jo uničuje, in sicer žganju v vsaki obliki! Ravno nastopa jesen in ljudje bodo imeli veliko sadja. V nič manj kot 13.000 kotlih se je samo na Kranjskem pretvarjal ta dar božji, sadje, v strupeno žganje. Tega nesmiselnega, potratnega, pregrešnega gospodarstva mora biti konec! Nikdar pa ni bilo bolj potrebno, sadje rabiti bolj pametno in koristno, kakor sedaj v času vojske. Neve se, kako dolgo bo vojska trajala in če ne bo nastalo pomanjkanje živil. V teh časih zdrava živila, kakor je sadje, pretvarjati v strup, je vnebovpijoča neumnost. Vrniti se moramo k prejšnji boljši uporabi sadja! Ljudje naj sadje suše! To jim pridigujemo že nekaj časa. A letos se mora to v resnici začeti. Žal, da so sušilnice nove vrste pri nas še tako malo poznane in razširjene. Za letos si morajo ljudje pomagati kakor pač znajo. V kratkem pa se mora začeti vpeljavati nov moderni način sušenja.

Opozarjamo, da letos ne bo sliv iz Srbije in najbrž tudi ne iz Bosne in Slavonije, da bi se moglo zadostiti potrebam zahodne in severne Avstrije, kaj šele Nemčije! Ljudje naj torej suše slive in češpije doma! Zalegle jim bojo za jed in lahko jih bodo tudi prodali. Suh denar spravlja, kdor skrbno in pridno suši slive in češplje. Poklicani faktorji, kakor c. kr. Kmetijska družba, uredništvo „Slovenskega sadjarja“ in drugi, naj bi sušenje sadja kar najbolj pospeševali. Morda bi mogel tudi visoki deželni odbor to stvar kaj podpirati.

Povsod in ob vseh prilikah naj bi se letos posebno ljudje svarili pred pretvarjanjem sadja v alkohol in naj se jim priporoča sušenje sadja.

Sicer pa ne samo žganja, ampak vsake vrste čezmernega pijančevanja bodi v teh resnih časih konec! Če že sicer, naj velja posebno zdaj vsako obilno popivanje za sramotno.

«Sveta vojska» v Ljubljani.

Karl Windischer

trgovec in posestnik

Kati Windischer roj. Jurič

poročena.

Kranj, 9. septembra 1914.

Kranjska deželna

Deželni dvorec.



banka v Ljubljani

Vhod Gosposka ulica.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po **4 in pol odstotka**, vloge v tekočem računu od dneva vloge do dneva dviga. Zalaga vadije in kavcije za podjetnike in obrtnike. Daje posojila proti vknjižbi in na amortizacijo. — Priporoča v nakup svoje pupilarno-varne

4 1/2 %

zastavne liste in komunalne zadolžnice, kosi po 100, 200, 1000, 2000 in 10.000 kron. — Za vse posle Kranjske deželne banke in za njene vrednostne papirje jamči dežela Kranjska.

PISARNA
za urejevanje splošnih
gospodarskih zadev
J. Rozman, Kranj.

- I. Denarni promet:** Izposlovanje posojil v vseh oblikah. — Prevzem kapitalij in njih pupilarnovarno nalaganje. — Ranžiranje insolvent. — Eskont menic. — Nakup in prodaja državnih vrednostnih papirjev. — Izdaja uradnih borznih kurzov.
- II. Informacijske zadeve:** Izdaja trgovskih in obrtnih informacij ter naslovov dobaviteljev in odjemalcev za vse blagovne stroke.

- III. Izterjevanje terjatev:** Izterjevanje trgovskih in obrtnih terjatev. — Inkaso menic.
- IV. Promet z nepremičninami:** Posredovanje pri nakupu, prodaji in zamenjavi nepremičnin, industrijskih, trgovskih in obrtnih podjetij.
- V. Tehnično-komerc. zadeve:** Nakup in prodaja industrijskih, obrtnih in poljedelskih strojev vseh sistemov. — Oprema celih delavnic. — Instalacije. — Načrti in proračuni.
- VI. Strokovni nasveti** v vseh navedenih zadevah. Strogo stvarno poslovanje. — Prospekti na razpolago. 129 52—42

Razširjajte „Gorenjca“!

**Zobozdravniški in
zobotehniški atelje**

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdravnik in zobozdravnik, in Fr. Holzacker, konc. zobotehnik

V KRANJU

v Hlebševi hiši, nasproti rotovža.

Zobozdravniška ordinacija
do preklica samo od 9.—10. ure dopoldne.

Dr. Globočnik ni k vojakom poklican in zdravi nadalje. 16 52—30

Vina! Pristna naravna. Vina!

R. Marenčič, Kranj

Na debelo liter 36 v, 44 v,
48 v, 60 v.

Vina! Vzorci na željo zastoj in poštine prosto. Vina!

24 69

Ivan Levičnik

Očala in ščipalnike
vsake vrste
po zelo nizkih cenah.



Popravila izvršuje
točno in solidno.

urap in trgovec v Kranju,
v g. dr. Štempiharjevi hiši.

**Največja zaloga ur,
zlatnine in srebrnine**

Najnižje cene brez konkurence. :: Solidna postrežba.

5 52—37

August Agnola
Ljubljana, Dunajska cesta
št. 11 (poleg Figovca)

priporoča svojo veliko zalogo
stekla, porcelana, svetilk,
okvirou, ogledal, šip i. f. d.
kakor tudi vse druge v to
stroko spadajoče predmete.
Prezema zastekljenje no-
vih stamb, slikanje na ste-
klo in umetno steklarstvo.

Teodor Korn

pokrivalec streh, klepar ter vpeljevalec
vodovodov

Ljubljana, Poljanska cesta 8

priporoča se p. n. občinstvu za izvrševanje vsa-
kovrstnih kleparskih del in po-
krivanje streh z angleškim, fran-
coskim in tuzemskim škrljem, z azbest-cementnim
škrljem «Eternit», dalje z izbočeno in ploščnato
opeko, lesnocementno in strešno lepenko. Vsa
stavbinska in galanterijska kleparska dela v pri-
znano solidni izvršitvi. Popravila točno in ceno.
Proračuni brezplačno in poštine prosto.

Podružnica v Trstu, Via Miramare št 71,
ki jo vodi poslovodja g. Franjo Jenko.



6 52—37

Priložnostni nakup!

Ravnokar je dospela velika množina dobrih, trpežnih in elegantnih
moških, ženskih in otročjih čevljev.

Cene brez konkurence!

IVAN SAVNIK, Kranj.